

de **Claudiu TÂRZIU**

Luni, 21 iunie a.c., în jurul orei 11.00, am văzut sălașul diavolului. Fortul 13. Jilava. Ziduri groase, căptușite cu întuneric. Celule largi, cu pereții mustind de apă, ca de balele unui monstru. Încăperi în care frigul înjunghie în plină vară. Am intrat din cameră în cameră, am străbătut hol după hol și am văzut aproape fiecare ungher, ca într-o adevărată casă a groazei. Conștient că pardoselele acoperite acum de mîzgă au fost odinioară pline de sînge nevinovat și că zidurile acelea ostile poartă încă memoria unor suferințe inimaginabile.

M-am cutremurat intrînd în celula Casimcăi în care a murit, de mizerie și după schingiurii atroce, o minte strălucită a generației interbelice, [Costache Opreșan](#), vegheat de camarazii săi Gheorghe Calciu, Iosif V. Iosif și Marcel Petrișor. Din patru oameni supuși exterminării, au supraviețuit pușcăriei, în chip miraculos, trei. Mai trăiește unul, dl profesor Marcel Petrișor. Cel care, luni, ne-a fost ghid în acest pelerinaj la unul dintre locurile de martiriu românesc.

Cu detașarea omului care a îndurat și a iertat totul, nedezmîntit în crezul său, dl Marcel Petrișor ne-a povestit (pe alocuri amuzîndu-se, într-un fel de neînțeles pentru cei care nu știu ce înseamnă să scapi din iad) chinurile prin care au trecut cei închiși la Jilava în perioada comunistă. Murdăria, foamea, frigul, umilințele, bătăile, duhoarea, lipsa de somn, înghesuiala, absența oricărei îngrijiri medicale, prostia agresivă a gardienilor – compun un tablou satanic.

Cine se îndoiește că comunismul a fost întruchiparea răului și nu doar o utopie politică, să meargă la Jilava!

Cînd afli condițiile în care a fost ținută o parte din elita neamului, ți se face o rușine iremediabilă. Și nu înțelegi nici cum a mai putut supraviețui cineva aceluia regim de detenție.

Mărturia dlui Petrișor (care a și scris o carte despre Jilava) a fost întărită de cele ale altor foști deținuți politic, dl Constantin Iulian (președintele Federației Române a Foștilor Deținuți Politici Luptători Anticomuniști – FRFDPLA), dl Gheorghe Jijie (91 de ani, secretarul FRFDPLA; care și-a pus etichetă pe celula în care a stat), dl Dan Lucinescu, dl Gheorghe Grecu (96 ani) și dl Demostene Andronescu.

Peste o sută de persoane, în convârșitoare majoritate tineri, între care și monahi și preoți, au fost prezente la această lecție de istorie românească. După care au participat la o slujbă de pomenire emoționantă, oficiată de un sobor de preoți. Primul parastas făcut la Jilava pentru toți morții de acolo.

În cuvântul pe care l-a ținut după parastas, maestrul Dan Puric, un ostenitor pentru memoria martiriului din închisorile comuniste, a spus că s-ar cuveni ca la Jilava să vină să se închine toți politicienii și ierarhii români. Și că Fortul 13 este un punct esențial pe un traseu al cunoașterii istoriei noastre recente de către tînăra generație, alături de Aiud, Rm. Sărat, Târgșor...

Pelerinajul s-a încheiat la crucea ridicată în memoria Mareșalului Ion Antonescu, la Valea Piersicilor, lângă închisoare, acolo unde a fost executat de comuniști.

Lîngă ușa de intrare erau două „tinete” (hîrdaie) de metal pentru nevoile biologice, de o parte și cele două hîrdaie cu apă de cealaltă parte. Apa era folosită mai mult pentru spălarea de dimineață și pentru nevoile biologice, căci de băut ajungea apa din mîncare. Spațiul pentru culcare fiind numai de 30 cm lățime pentru individ, oamenii nu puteau dormi decît cu toții pe o singură parte a corpului. Cînd poziția pe o parte devenea obositoare, unul din deținuți dădea ordinul de întoarcere pe cealaltă parte a corpului. Un infern adevărat, pe care fantezia lui Dante nu l-a putut imagina!

Și mai dezastruos era aerul deoarece camera avea o singură fereastră în fundul ei, care era însă acoperită cu obloane de lemn, ca să nu putem vedea afară. În acest mod, aerul intra numai prin spațiul liber dintre zid și partea inferioară și superioară a obloanelor, care aveau o lățime de 25 cm fiecare. Din aceste motive viața în cameră era mai ușoară iarna decît vara, cînd aerul devenea pur și simplu insuportabil. În partea dinspre tinetele cu urină și fecale în orice caz! Noii sosiți în cameră ocupau locurile nenorocite dinspre tinetele, care funcționau fără întrerupere, fiind nu numai victimele mirosului lor, ci și a zgomotului pe care-l făcea căderea fecalelor în apă. Zilnic apoi 5-10 persoane aveau stomacul deranjat din cauza lipsei totale de igienă, în care mîncarea era servită. Ei poluau aerul și mai rău. Pentru spălarea celor 350 gamele exista un singur hîrdău și de aceea limpezirea lor cu apă curată era imposibilă.

Pe măsură ce deținuții plecau din cameră la penitenciare, noii sosiți înaintau de la ușa spre fereastră, unde aerul era mai bun. Ajunși la capătul șerpăriei, treceau pe rîndul prim de priciuri, luînd-o din nou de la ușa spre fereastră. Iarna rîndul cel mai bun era socotit cel din priciul al doilea. Vara însă preferința era dată priciului prim, iar unii mai tineri preferau chiar șerpăria de lîngă fereastră, unde aerul era mai respirabil. Tot în timpul verii pentru a simți aerul primenit în nas timp de un sfert de ceas, oamenii veneau pe rînd cîte cinci și stăteau pe jos lîngă zidul de

sub fereastră.

Plimbarea avea loc numai de două ori pe săptămână și dura teoretic 20 minute, practic un sfert de ceas. Ea însemna o adevărată sărbătoare, pe care o așteptam cu dor și drag.” (Nicolae Mărgineanu

,
Mărturii asupra unui veac zbuciumat

,
Ed. Fundației Culturale Române, București, 2002, pp. 362-363

)
Notă:

Psihologul Nicolae Mărgineanu a pățimit 16 ani în temnițele comuniste. Nevinovat. De două ori a fost închis și la Jilava. În cartea sa redă succint și grăitor condițiile de detenție de la Jilava, de aceea am preluat fragmentul de mai sus.

Sursa: [blog Claudiu Târziu](#)